

УТОЧНЕННЯ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Уточнюються поняття і категорії, які пропонуються у проекті Закону України «Про внесення змін в Митний кодекс України», в частині «порушення митних правил», «товар» та ін.

Ключові слова: *товар, порушення митних правил, порядок переміщення через митний кордон України.*

Уточняются понятия и категории, предложенные в Проекте Закона Украины «О внесении изменений в Таможенный кодекс Украины»_ в частности «нарушения таможенных правил», «товар» и др.

Ключевые слова: *товар, нарушение таможенных правил, порядок перемещения через таможенную границу Украины.*

In the article the term «customs offence» is analyzed in context of draft Customs Code. This term is compared with the present interpretation. Changes concerning the terms «goods» and another.

Key words: *goods, means of transport, the order of transferring across customs border of Ukraine.*

Соціально-правові перетворення в суспільстві потребують оновлення та адаптації існуючого законодавства до нових реалій. Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України» (далі – Проект) покликаний забезпечити захист економічних інтересів держави, прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян, створити сприятливі умови для розвитку економіки держави та додержання законодавства з питань митної справи. На жаль, чинна редакція Митного кодексу України не може однозначно та повною мірою врегулювати відносини, що виникають у сфері здійснення митної справи, а отже, зазначений нормативно-правовий акт потребує внесення до нього певних змін.

Тому необхідно дослідити зміни, яких зазнали словосполучення: «порушення митних правил», «транспортний засіб» та поняття «товар», співвіднести зазначені словосполучення та категорії, які є основними у митній справі, у діючій редакції Митного кодексу України з Проектом, проаналізувати поняття «транспортний засіб комерційного призначення», оскільки даний термін вводиться вперше, співвіднести поняття «митні правила» у діючій редакції Митного кодексу України

та Проєкті, дослідити, чи змінилися словосполучення «порядок переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України», «транспортний засіб», поняття «товар».

Згідно зі статтею 439 Проєкту¹: «порушенням митних правил є адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом або іншими законами, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність».

Словосполучення «порушення митних правил» зазнало певних змін у порівнянні з існуючим (ст. 319 Митного кодексу), зокрема у частині, що стосується об'єкта порушення митних правил, тобто порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. З цієї метою необхідно розглянути зміст словосполучення «митні правила». Згідно з Митним кодексом України² митними правилами є встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Відповідно до Проєкту «митні правила» – це встановлений Митним кодексом та іншими актами законодавства порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на митні органи Митним кодексом та іншими законами.

У Митному кодексі України і в Проєкті йдеться про порядок переміщення окремих предметів через митний кордон України. Необхідно зауважити, що дискусія навколо «широкого» та «вужького» розуміння категорії «переміщення» триває.

Однією з прихильників «широкого» розуміння даного поняття є О. С. Іванченко, її позиція видається цілком обгрунтованою. Вона пропонує наступне поняття «переміщення»³: здійснення дій з ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України товарів та (або) транспортних засобів будь-яким шляхом чи транзит товарів через митну територію України. Під шляхом переміщення розуміється один із способів, зазначених у статті 110 Митного кодексу (автор наголошує на тому, що на сьогодні поняття переміщення розкривається саме за допомогою існуючих способів переміщення). Таким чином, поняття «переміщення», на думку О.С. Іванченко, включає в себе крім фізичного переміщення товарів і транспортних засобів з метою проведення митного контролю та митного оформлення, здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем тощо.

М. Ф. Шостак є прихильником вужького розуміння поняття «переміщення», тобто пропонує під переміщенням розуміти фактичне переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України⁴.

На даний час порядок переміщення встановлено нормами Глави 13 Митного кодексу України. Згідно з Проєктом порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення буде встановлено не тільки Митним кодексом, але й іншими нормативно-правовими актами.

Предметами порушень митних правил є товари і транспортні засоби (згідно з Митним кодексом), товари і транспортні засоби комерційного призначення (згідно Проекту).

З урахуванням запропонованих змін необхідно уточнити, чи зміниться поняття «товар» порівняно з існуючим. Згідно з Проектом під товаром розуміється будь-яке рухоме майно (у тому числі валютні цінності, дорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, культурні цінності), електрична, тепла та інші види енергії, а також транспортні засоби (у тому числі транспортні засоби особистого користування), за винятком транспортних засобів комерційного призначення. Таким чином, дане визначення розширюється поняттями «дорогоцінне каміння» та «дорогоцінні метали», у порівнянні з визначенням «товару» у діючій редакції Кодексу. Під дорогоцінними металами розуміються: золото, срібло, платина, метали платинової групи (паладій, іридій, родій, осмій, рутеній) у будь-якому вигляді та стані (сировина, сплави, напівфабрикати, промислові продукти, хімічні сполуки, вироби, відходи, брухт тощо), а дорогоцінне каміння - природні та штучні (синтетичні) мінерали в сировині, необробленому та обробленому вигляді (виробах)⁵.

Щодо поняття «транспортний засіб комерційного призначення» необхідно зауважити, що воно вводиться в митну справу вперше. Транспортні засоби комерційного призначення - будь-які засоби авіаційного, водного, залізничного, автомобільного транспорту, що використовуються виключно для перевезення пасажирів за плату та/або товарів, що належать підприємствам, за плату чи безоплатно через митний кордон України. Таким чином, ця дефініція деталізована порівняно з чинною редакцією. По суті, ст. 1 Проекту надає поняття «транспортний засіб» аналогічне положенню ст. 1 Митного кодексу України (транспортні засоби – будь-які засоби авіаційного, водного, залізничного, автомобільного транспорту, що використовується виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України) з різницею тільки в тому, що товари можуть переміщуватися за допомогою такого транспортного засобу за плату (пасажир за плату, а також без оплати). На думку автора, у даному разі поняття «пасажир» потребує уточнення або бланкетного механізму.

Розглянемо призначення транспортного засобу особистого користування. Згідно з Проектом, транспортними засобами особистого користування є товари у формі будь-якого судна (у тому числі ліхтери, баржі та шаланди, навіть якщо вони перевозяться на борту судна, і судна на підводних крилах), апаратів на повітряній подушці, літальних апаратів, наземних транспортних засобів (у тому числі велосипеди з двигунами, причепа, напівпричепа і поєднання транспортних засобів) разом із запасними частинами до них та їх звичайними компонентами та устаткуванням, які ввозяться на митну територію України або вивозяться з неї громадянами виключно для особистого користування, без мети використання їх для здійснення підприємницької діяльності, відчуження або передачі іншим особам.

Таким чином, наведене словосполучення розкриває призначення таких транспортних засобів та мету їх переміщення (отримання прибутку або без мети отримання прибутку). Разом з тим виникає питання щодо їх належності та використання по відношенню до громадянина, який ввозить на митну територію України чи вивозить їх за її межі. Зокрема, чи обов'язково даний громадянин має бути власником транспортного засобу для того, щоб його можна було віднести до транспортного засобу особистого користування? Чи необхідно розуміти під вве-

знення на митну територію України та вивезенням за її межі таких засобів як на-прямок переміщення (застосування яких митних режимів є можливим)?

Отже, поняття «порушення митних правил» зазнало певних змін у порівнянні з існуючим (ст. 319 Митного кодексу), зокрема у частині, що стосується об'єкта посягання, тобто об'єкта порушення митних правил. Згідно з Митним кодексом України митними правилами є встановлений законодавством України порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Відповідно до Проекту митними правилами є встановлений Митним кодексом та іншими актами законодавства порядок переміщення товарів і транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, або контроль за якими покладено на митні органи Митним кодексом та іншими законами.

Проектом Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України» передбачено введення нового терміна – «транспортний засіб комерційного призначення». Під транспортними засобами комерційного призначення необхідно розуміти будь-які засоби авіаційного, водного, залізничного, автомобільного транспорту, що використовуються виключно для перевезення пасажирів за плату та/або товарів, що належать підприємствам, за плату чи безоплатно через митний кордон України.

Поняття «товар», запропоноване Проектом, зазнало певних змін порівняно з діючою редакцією Митного кодексу України. Зазначене визначення розширюється порівняно з існуючим словосполученнями «дорогоцінне каміння» та «дорогоцінні метали». Під дорогоцінними металами розуміються: золото, срібло, платина, метали платинової групи (паладій, іридій, родій, осмій, рутеній) у будь-якому вигляді та стані (сировина, сплави, напівфабрикати, промислові продукти, хімічні сполуки, вироби, відходи, брухт тощо), а дорогоцінне каміння – природні та штучні (синтетичні) мінерали в сировині, необробленому та обробленому вигляді (виробах).

Проект не вирішив питання однозначного розуміння категорії «порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України». Дискусія навколо широкого та вузького розуміння даного поняття триває.

1. *Проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України»* від 16.07.08. № 2778. **2.** Митний кодекс України. – К., 2006. – Ст. 1. **3.** *Іванченко О. С.* Митна справа. – № 2(50). – 2007. – С. 59–64. **4.** *Шостак М. Ф.* Митне право: Навч. посіб. – К., 2003. – С. 24. **5.** *Закон України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними»* від 18.11.97. – № 637/97.